

УДК 378.22:37.015.31(477)

Гриньова В. С.

ВИХОВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

A Розглядається проблема виховання майбутнього вчителя для нової української школи, яка базується на понятті щастя.

Ключові слова: майбутній учитель, нова українська школа, вмотивований майбутній учитель, щастя.

Актуальність дослідження. Політика в області якості вищої освіти, професійної підготовки й сертифікації фахівців спрямовується на досягнення оптимального ступеня впорядкування педагогічної діяльності з обліком особистісних, соціальних, економічних і державних потреб та інтересів суб'єктів вищої школи. Програми якості припускають формування професійно важливих якостей фахівця, його спрямованості, інтелектуального розвитку і професійних розумових здібностей, що є тлом виховання вмотивованого вчителя для нової української школи. Метою нової української школи є гуманістично-організована взаємодія вчитель-учень, що забезпечує повсякчасне втримання кожного суб'єкта в зоні успіху та щастя. Нова українська школа базується на ідеї, що тільки щасливий учитель виховує щасливого учня.

Метою статті є виховання майбутнього вчителя для нової української школи, вмотивованого на успіх і щастя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу концепції педагогічної підготовки успішної студентської молоді становлять праці українських і зарубіжних учених із проблем: філософії неперервної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай); неперервної освіти (П. Бергальген, Х. Дейва, А. Делсон, Р. Кідд, З. Фор, Т. Хюген); системного аналізу (В. Афанасьєв, М. Каган, В. Кузьмін); теорії формування особистості в різних педагогічних системах (А. Макаренко, В. Сухомлинський); теорії освітніх систем та їх розвитку (А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Безпалько, Б. Гершунський, С. Гончаренко). А. Макаренко розкрив систему виховання щасливої особистості, висвітлив сутність поняття «педагогічне щастя».

Виклад основного матеріалу. Одна з найбільших криз системи української освіти полягає у поступовому зменшенні кількості молодих і талановитих кадрів у школі. Про це йшлося під час зустрічі та спілкування Міністра освіти і науки України Лілії Гриневич зі слухачами Літньої школи журналістики газети «День» 28 липня в редакції видання.

«Сьогодні у нас йде вихолощення кадрів в освіті. Маю на увазі кадрів, захоплених своєю професією. Молоді люди, для яких професія вчителя природовідповідна, які мають до цього талант і бажання вчителювати, дуже часто не приходять у професію, оскільки вони розуміють, наскільки вони потім будуть обмежені в ресурсах. Якщо ми дивимося на пріоритети, які собі вписують діти з хорошим результатом ЗНО під час вступної кампанії, то педагогіка у них десь наприкінці списку, як запасний майданчик. У нас немає притоку молодих цікавих кадрів у вчительську професію. Таким чином, професія старіє, і ті, хто є кращими, хто зберігся, і на великому ентузіазмі й любові й досі вчителює, стають усе старшими і старшими», – розповіла Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич. «Разом із тим в Україні є вчителі, які світяться, і дійсно вмюють дарувати радість пізнання дітям. Саме тому моє завдання, яке я бачу перед собою як перед міністром освіти і науки, зробити так, щоб ця радість

пізнання була доступна кожній дитині в Україні і щоб вона не залежала тільки від того, що вдалося потрапити в кращу школу. Звичайно, це складний проект. Зважаючи, що ми маємо 17,5 тисяч шкіл, у яких працює біля 500 тис. учителів, то проект на десятиліття, для здійснення якого потрібно ще й домовленість між політичними силами про наступність і безперервність реформи в освіті», – зазначила Міністр [1].

Отже, мова йде про підготовку вмотивованого щасливого вчителя. Виховати щасливу, життєздатну особистість – це справа державної значущості і велике мистецтво. У вітчизняній педагогіці проблема щасливої особистості є однією з актуальних, оскільки уявлення про щастя, розуміння його сутності і значущості істотно впливає на життєдіяльність людини, її здатність ставити важливі цілі та завдання і досягати їх реалізації.

Електронний словник дає характеристику щастя як психологічного стану, в якому людина відчуває внутрішнє задоволення умовами свого буття, повноту й осмисленість життя та здійснення свого призначення. Попереджуючи: феномен щастя вивчається й нині філософією, етикою та психологією.

Відомий польський автор наукового трактату «Про щастя» В. Татаркевич виокремив чотири основні значення: 1) прихильність долі, удача; 2) стан інтенсивної радості; 3) володіння найвищими благами, позитивний баланс життя; 4) відчуття задоволення життям. Однак ні разом взяті, ні окремо, ці категорії не вичерпують сенс поняття щастя.

Відома українська вчена М. Лещенко, аналізуючи педагогічну технологію А. Макаренка, розкрила її основні структурні елементи та критерії сформованості почуття щастя [2].

Педагогічною метою А. Макаренка було виховання щасливої особистості. Усе своє життя видатний учений послідовно й наполегливо боровся за дитячу радість, за право кожного вихованця на любов до себе. «Я переконаний, – писав мислитель, – що мета нашого виховання не тільки в тому, щоб виховати людину-творця, людину-громадянина. Ми повинні виховати людину, яка має бути щасливою» [3, т. 5, с. 287–288].

У перші, найважчі роки праці в колонії, він сформував власну теорію виховання щасливої особистості. Людину, на думку педагога, створено для щастя, отже, кожен вихованець має право на щасливе дитинство і зобов'язаний допомогти собі стати щасливим. У повісті «Прапори на баштах» (1939) А. Макаренко описує педагогічну техніку «щастя і поезії дитячого життя». Відповідаючи у відкритому листі критику Ф. Левіну на зауваження щодо «неприродно-солодкого щастя» в повісті, видатний педагог зазначає: «Я хотів змалювати щастя в боротьбі, в колективних напруженнях, у вимогливості і навіть суворій дисципліні, в праці, в тісному зв'язку з Батьківщиною, з усією країною» [4, т. 3, с. 441].

Дослідниця М. Лещенко визначає наступні компоненти цієї технології:

– визнання права особистості на неповторність, багатобарвність як її характерну ознаку;
– спрямованість на виховання поваги, пошани, довіри до кожної особистості;

– утвердження принципів здорового способу життя через реалізацію ігрового ритуального комплексу поведінки, прав і обов'язків вихованців, що розвиває відчуття романтики, неповторності, привабливості щоденного буття;

– формування потреби виконувати кодекс правил поведінки через безпосереднє залучення кожного вихованця в ігровий ритуальний процес, що є достатньою умовою комфортного самопочуття особистості в колективі;

– створення умов для самореалізації, діагностики обдарувань особистості через обов'язкове її залучення до різних видів навчальної, виробничої, художньої, управлінської діяльності;

– гармонійне поєднання особистісного і колективного, що проявляється в особистості через здатність приймати духовні та матеріальні блага, а також готовність поділитися ними [2, с. 55–56].

Уявлення про щастя визначаються культурними традиціями та історією, тому рецепти щасливого життя у різних народів різні. Американський учитель виховує щасливого учня у світлі високого рівня самоповаги, що складається з власної успішності й ступеня самореалізації. Японський учитель вважає, що набагато важливіше відповідати очікуванням суспільства і найближчого оточення. Щастя японця – у виконанні своїх обов'язків перед Батьківщиною й соціальною групою, у високому рівні самодисципліни й готовності до співпраці.

Виміри щастя проводить дослідницький центр «Інститут Землі» (The Earth Institute) при Колумбійському університеті під егідою ООН. Мета — показати досягнення країн світу й окремих регіонів з точки зору їхньої можливості забезпечити своїм мешканцям щасливе життя. При складанні рейтингу враховуються такі показники благополуччя, як рівень ВВП на душу населення, очікувана тривалість життя, наявність громадянських свобод, почуття безпеки і впевненості в завтрашньому дні, стабільність сімей, гарантії зайнятості, рівень корупції, а також рівень довіри в суспільстві, великодушність і щедрість. До підсумкового рейтингу цього року ввійшли 157 країн і територій світу. Найщасливішою стала Данія, де «Індекс щастя» складає 7.526 балів. Також до рейтингу ввійшли Швейцарія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Канада, Нідерланди, Нова Зеландія, Австралія і Швеція. Цікаво, що жодна з великих економічних держав не потрапила до десятки лідерів. США посіли 13-те місце, Німеччина – 16, Велика Британія – 23, Італія – 50, Японія – 53, Україна – 123.

Укладачі альтернативного Міжнародного Індексу Щастя (МІЩ) (Happy Planet Index) переконані, що щастя не в грошах. МІЩ відображає добробут людей і стан довкілля в країнах світу. Для його розрахунку використовують три показники: суб'єктивне задоволення життям, очікувана тривалість життя й «екологічний слід». Очолюють МІЩ Вануату, Колумбія, Коста-Ріка, Домініканська Республіка та Ямайка.

На формування вмотивованості майбутнього вчителя впливає його інтерес до навчальної діяльності. Чим цікавіше навчальний матеріал, тим легше він засвоюється, кра-

ще запам'ятовується. Успішність залежить від інтересів, які студент пов'язує з власними емоціями. Для цього необхідні створити таку атмосферу довіри й творчості в узаємодії викладач-студент, у якій інтереси проявляються природним чином. Принцип свідомого навчання включає в себе вимогу ясного розуміння, що вчитися треба для того, щоб стати повноцінним членом суспільства, що вчитися – борг майбутнього вчителя. Студента спонукають учитися мотиви: можливо, він просто хоче вивчити навчальний матеріал; може, він хоче отримувати гарні оцінки для одержання стипендії; може бути, він хоче підтримати свою репутацію в групі, на факультеті, в очах викладача. Значить, недостатньо, щоб студент засвоїв об'єктивне значення даного навчального предмета, потрібно, щоб він відповідним чином і внутрішньо поставився до досліджуваного: потрібно виховати у нього позитивне ставлення до навчання.

У педагогічному університеті частим є формальне викладання – це і є таке викладання, при якому викладач не піклується про те, який сенс для його студентів мають ті знання, які він їм повідомляє, і не виховує належного ставлення до цих знань.

Саме вмотивований до навчальної діяльності студент – майбутній учитель відчуває навчальне навантаження, як підвищення концентрації «гормонів щастя». Вчені встановили, що за відчуття щастя відповідають гормони, що виробляються в головному мозку – серотонін та ендорфін. Якщо в людини багато ендорфінів, вона завжди сповнена сил, енергії, оптимізму й почуватися абсолютно щасливою. Якщо мало – їй здається, що життя – це біль. Існує багато причин, через які «гормони щастя» не виробляються в достатній кількості: коли людина хворіє, страждає на синдром хронічної втоми чи навіть через погані умови проживання та навчання.

Студенти – майбутні вчителі природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка зазначають у своїх педагогічних творах, що щастя – це переживання радості буття, забарвлене почуттями й емоціями, це гармонія. Таке визначення свідчить, що кожен студент бажає бути щасливою людиною як у студентські роки, так і протягом усього подальшого життя.

Висновки. Для Нової Української школи потрібен щасливий учитель, який має навички організації життя як власного, так і учнів, уміє створювати особливі доброзичливі, дружні стосунки. Такі стосунки інтенсивної співпраці та взаємного піклування об'єднують усіх учасників навчально-виховного процесу, при чому щастя для кожного з них є одним із головних «стовпів» успішності протягом усього життя.

📖 Список використаних джерел

1. Брак молодих, вмотивованих і талановитих педагогічних кадрів є однією з ключових проблем української школи / Лілія Гриневич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novini/novini/2016/07/29/brak-molodix-vmotivovanih-italanovix/>.
2. Лещенко, М. П. Педагогіка щастя і поезія дитячого життя / М. П. Лещенко // Педагогіка і психологія. – 1998. – №1. – С. 54–58.
3. Макаренко, А. С. Мої педагогічні погляди // А. С. Макаренко. Твори в семи томах. – Т. 5. – Київ : Рад. шк., 1954. – С. 287–288.
4. Макаренко, А. С. На все життя // А. С. Макаренко. Твори в семи томах. – Т. 3. – Київ : Рад. шк., 1954. – С. 441.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу : 30.10.2016

Гриньова В. С. Воспитание будущего учителя для новой украинской школы.

Ⓐ *Рассматривается проблема воспитания будущего учителя для новой украинской школы, которая базируется на понятии счастья.*

Ключевые слова: будущий учитель, новая украинская школа, мотивированный будущий учитель, счастье.

Hryniowa V. S. Education of a future teacher for new Ukrainian school.

Ⓘ *The article addresses the problem of future teacher's education for new Ukrainian school, which is based on the notion of happiness.*

Key words: future teacher, new Ukrainian school, motivated future teacher, happiness.